

עתה תראה .

על מוחין חדשים של גאולה.

ספר שמות פרק ה

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן כְּבָרְכֶם אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲתֶם בְּרַעַי וְלֹא־תִגְרְעוּ מִלְּבַנְיָכֶם דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ: (כ) וַיִּפְגְּעוּ אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן נֹצְבִים לִקְרֹאתְכֶם בְּצִאתְכֶם מֵאֶת־פְּרֹעָה: (כא) וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם יְהוָה וְיָדוּדְךָ וְעַל־יְדֶיךָ וְיִשְׁפֹּט אֶת־הַבְּאֹשְׁמֹת אֶת־רִיתְנֵנוּ בְּעֵינֵי פְרֹעָה וּבְעֵינֵי עַבְדֵיךָ לְמַת קָרֵב בְּיָדְךָ לְהַרְגֵנוּ: (כב) וַיִּשָּׁב מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וַיֹּאמֶר אֶל־יְהוָה וְיִדְּוֹדְךָ וְיִשְׁפֹּט אֶת־הַבְּאֹשְׁמֹת לְעַם הַזֶּה לְמַה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה לְמַה זֶה שָׁלַחְתָּנִי: (כג) וּמֵאֵז בְּאֵתִי אֶל־פְּרֹעָה לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ הִרַע לְעַם הַזֶּה וְהַצֵּל לֹא־הִצַּלְתָּ אֶת־עַמְּךָ: (א) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲתָה תֵרְאֶה אֶת־עַמְּךָ אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפְרֹעָה כִּי בְיַד חֲזָקָה יִשְׁלַח־ם וּבְיַד חֲזָקָה יִגְרָשֶׁם מֵאֶרְצוֹ: (ב) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְהוָה: (ג) וַתֵּרֶא אֶל־אַבְרָהָם אֶל־יִצְחָק וְאֶל־יַעֲקֹב בְּאֵל שָׂדֵי וְשָׂמִי יְהוָה לֹא־נִודַעְתִּי לָהֶם: (ד) וְגַם הִקְמַתִּי אֶת־בְּרִיתִי אִתְּךָ לְמַת לָהֶם אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן אֶת־אֶרֶץ מִצְרָיִם אֲשֶׁר אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי: (ה) וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת־נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרַיִם מַעֲבֹדִים אִתְּךָ וְנֹאֲזַכְרְךָ אֶת־בְּרִיתִי: (ו) לָכֵן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי יְהוָה וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם מִצְרַיִם וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֹתֵם וְגָאֵלְתִּי אֶתְכֶם בְּזָרוּעַ נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים גְּדֹלִים: (ז) וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעַם וְהִיִּיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וַיִּדְעֹתְכֶם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם מִמִּצְרַיִם: (ח) וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת־יְדֵי לְמַת אֶתְּךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב וְנָתַתִּי אֶתְּךָ לָכֶם מוֹרֶשֶׁה אָנֹכִי יְהוָה:

(3) רש"י על שמות פרק ו פסוק א : (א) עתה תראה וגו' - (סנהדרין קיא) הרהרת על מדותי לא כאברהם שאמרתי לו (בראשית כא) כי ביצחק יקרא לך זרע ואח"כ אמרתי לו העלהו לעולה ולא הרהר אחר מדותי לפיכך עתה תראה. העשוי לפרעה תראה ולא העשוי למלכי ז' אומות כשאביאם לארץ:

ספר שם משמואל פרשת וארא - שנת תרע"ט : ולפי האמור י"ל דהא דאמר למה הרעות לעם הזה הי' מחמת שלא הי' יכול לסבול בצערן של ישראל שהוא כביכול צער השכינה וחילול כבוד שמים שהי' בזה, אף שלא הי' מסופק שסוף כל סוף ביד חזקה ובזרוע נטויה יוציאם ממצרים, מ"מ הפקיר א"ע לדבר קשות כדי למהר תיכף את הגאולה, אף שהוא הי' נענש עבור דיבורו ח"ו, לא השיגח על שום דבר, וכמו שם שאמר מחני נא, כן נמי חשב גם כאן שיאבד עבור דיבורו זה גם עוה"ב והנה מחמת דיבורו זה זכה למדרגתו לבחי' ח' כנ"ל:

ומעתה תתבאר התשובה עתה תראה אשר אעשה לפרעה שאיננה דברי נזיפה אלא אדרבה עתה שמסרת את נפשך כנ"ל תראה וגו' כי ביד חזקה וגו', היינו ע"י מסירת הנפש זכית לבחינת ח'י, ומעתה תהי' היציאה ע"י נסים נגלים מה שלא הי' זה מקדמת דנא טרם שדברת והפקרת את נפשך כנ"ל, שעדיין לא היתה לך בחי' ח'י. לא הי' בכחך לעשות נסים נגלים:

ויש להוסיף ולומר דהנה לכאורה יקשה לדרכנו מהא דאמרו ז"ל עתה תראה אבל אין אתה רואה במלחמת ל"א מלכים, דמשמע לכאורה שהי' זה לעונש, ולפי דרכנו אדרבה הרי נתעלה ע"י מאמרו זה כנ"ל:

וְזוֹנֵיךָ טוֹו וְדַבְּרִים, וְזוֹנֵיךָ קָצַת מִשֵּׁשׁ וְיִשָּׁב מִשֵּׁה אֶל אֲדָרְ לְמַה הִרְעוּת כו'

ומאז באתי הרע לעם הזה כו' ויאמר הוי' עתה תראה כו' וידבר

אלקים כו' וארא כו' עד וידעתם כי אני הוי'. וצריך להבין כפל לשון השאלה

למה הרעות, שע"ד הפשוט הוא שע"י מה שנתעורר ענין הגאולה נעשה תוקף

הגלות כמ"ש תבן כו' תכבד העבודה כו', וא"כ מהו שכ' עוד ומאז באתי הרע

לעם הזה דהיינו הך. וכן כפל לשון התשובה דמ"ש ויאמר הוי' עתה תראה

הוא תשובה על מאמר למה הרעות, ומ"ש אח"כ וידבר אלקים וארא כו' הוא

ג"כ תשובה על מאמר למה הרעות כמ"ש ברש"י בשם המדרש, וא"כ למה

צריך ב' תשובות על שאלה אחת. גם התשובות בעצמם אינם מובנים, במה

מתורץ השאלה למה כעת בהתעוררות הגאולה נעשה הגלות בתוקף יותר.

וְזוֹנֵיךָ לְמַה שֵׁה טַעַם עַל הַגְּלוּת בַּשְּׂעָה שֶׁשָּׁב אֶל אֲדָרְ אַחֲרֵי שֶׁאָמְרוּ

אליו ירא ד' עליכם וישפוט. דהנה לפי סברת משה שהגלות הוא מדת

הדין על איזה חטא ועון, כמ"ש בגמ' אין מיתה בלא חטא ואין יסורים בלא

עון, לכן חקר לידע שורש הדין ושורת הדין. דהנה ידוע שמהנהגה האנושית

וא"כ לפ"ז לדעת משה שהגלות הוא מדה"ד על איזה חטא כנ"ל, לכן שאל שרש הדין מהו החטא, וזהו למה הרעות. ואח"כ שאל על שורת הדין, אם יש גם איזה חטא נעלם שע"י הו"ע הגלות (כדמצינו ג"כ באמת שהי' תיקון חטא דור הפלגה), אבל עכ"פ הי' צ"ל סדר הגלות מתחילה בתוקף יותר ומתחלש לאט לאט עד שמתעורר הגאולה, ולמה הי' בהיפוך זה, שמתחילה כתוב ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה, וארז"ל לא היו ימים טובים שהי' שרדי בטובה יותר מהם, ואח"כ נתעצם הגלות עד שמשנולדה מרים טעמו טעם מר בפו"מ בפ"ו שנים האחרונות שהוא גימטריא אלקים, וכשנתעורר הגאולה ע"י משה הכביד הגלות בגו"ר כנ"ל. וכן גם עתה בגלות האחרון ג"כ הסדר כך, ולכן נמשל ללילה שבלילה בסופה הוא קדרוניתא דצפרא תוקף החושך. וכידוע דבעקבות משיחא דוקא חוצפא יסגי כו',

והנה עפ"י משל הנ"ל יובן תשובת הקב"ה למשה רבינו ע"ה ששאלו לדעתו שהוא מדה"ד, ועפ"יז חקר להבין שרש הדין ושורת הדין כנ"ל באריכות בשתי השאלות. וע"ז השיבו הקב"ה בתחילה עתה דוקא תראה, מאחר שכעת נהפך לגמרי החיות אלקי באופן שדבר הוי' שבעשרה מאמרות אינם מאירים כלל למטה, עד שיוכלו להכחיש מציאות אלקות לגמרי ולכנותו בשם דברי שקר ח"ו, הנה זה לך האות שכבר נתגלו המוחין החדשים דעשרת הדברות למעלה שהוא מוחין דעתיקא כמשי"ת, עד שיוקלטו בדעת דאצי' ובו' מדות. והנה עתה יתגלו למטה בבי"ע באופן שכל הקליפות יאבדו ויבוטלו וביד חזקה ישלחם. ואח"כ ביאר לו בפרט במ"ש וידבר אלקים אל משה, שמה שלפי דעת משה הוא דין קשה, ביאר לו שאינו כן, ויאמר אני הוי', שהוא אמירה רכה והתהוות תכלית החסדים. כי סיבת הגלות מצד שהאבות הגיעו לתכלית שלימותם עד שכרת הוי' את הברית עם אברהם עי"ז נתעוררו מוחין חדשים יותר נעלים שהו"ע מ"ת, וההתעוררות הוא סיבת הסתלקות מוחין הקודמים. וההסתלקות הוא בעילוי אחר עילוי כנ"ל, וממילא נעשה בבי"ע מיעוט חיות אלקי במיעוט אחר מיעוט. ולזה סדר הגלות הוא כן שנתחזק בכ"י בגו"ר, עד שההסתלקות שהוא סיבת הגילוי פועל שהאור חדש הנ"ל יתגלה לגמרי באצי' כנ"ל, אז נעשה בבי"ע פסיקת החיות כעין נעלמה, תוקף ההסתר ותגבורת הקליפה. אבל זהו סימן שהמוחין החדשים הנגלים במקורם יתגלו למטה ע"י הכנת המקבל כמ"ש ויצעקו בני ישראל, ואז יתגלו גם למטה בבי"ע כמו למעלה באצי' בתוספת גילוי אוא"ס עד שיכנעו הקליפות ויאבדו לגמרי.